

Sataniske navn

Vat Lund 18.2.2011

Det er faktisk ikke så lett å finne Satan med stor «s» i Bibelen.

Erlend Ofte Arntsen
erfendoa@vl.no

- Oker, da gjør vi et forsøk, sier Torleif Elgvin. Elgvin er teolog ved Høgskolen i Stafeldsgate og de- dehavsrullekspert. Han kan en del om Satan også. Akkurat nå sitter han på trikken. Klokken er 10.30. Vi har tre kvarter til å snakke om nettopp Satan før han - Elgvin, altså - skal på en forelesning på Menighetsakademiet.

- Vi har tre tekster i Det gamle testamente (GT) hvor de fleste bibeltekstene skriver «Satan» med stor «s». Det er problematisk. Man burde brukt liten «s» eller oversatt med «motstanderen» eller «anklageren», sier Elgvin i mobilen fra en rolig trikk. Han referer til Jobs bok, Sakarja 3 og 1. Kronikebok 21.

- Hvorfor er det feil med stor «s»?

- I disse tekstene får en engel underlagt Gud i oppdrag å anklage eller plage mennesker. Ordet «satan» betyr motstander eller anklager. Det står blant annet at en engel stiller seg i veien for Bileam som «satanen». Det er noe helt annet enn den nytestamentlige Satan med stor «s». Kanskje vi også skulle ha oversatt Jesu ord til Peter med «våk bak meg, du frister», sier Elgvin og legger til:

- Bibelens lære om ondskapskrefter blir gradvis mer og mer åpenbart gjennom Guds folks historie.

Edens hage. Elgvin spoler tilbake til Paradis fra trikken som snakker seg gjennom Oslos holkede gater.

- En kristen kan si at djvelen begynner sin forførende gjerning i Edens hage. Men det er problematisk å si at slangen er en personifisering av djvelen. Det blir å ilegge forfatterne av denne teksten en mening de ikke hadde.

En viktig tekst kommer tre kapitler senere, i 1 Mosebok 6. Der leser vi om «gudessønnene»

som tok menneskevinner til koner og «fikk barn med dem». Og «Herren så at menneskenes ondskap var stor på jorden».

- Jeg tolker dette som en symbolfortelling om engler som forlater sitt gudgitte oppdrag og skaper rot på jorden. I 1 Mosebok klirger den sammen med kapittel 3 og andre tekster som taler om menneskenes gale valg i forhold til Gud og hverandre.

- Vi har ikke én tydelig lære om djvelen og hans hær i GT. Men vi har tekster som Jessaja 24 som taler om at Gud vil demme opprørske krefter i himmel og på jord. Og i Daniels bok møter vi erkeengelen Mikael som kjemper mot gudfiendtlige krefter, representert gjennom fiendene til Israelfolket.

Spottesanger. Det finnes tre tekster i GT som ofte tolkes som foretelling om djvelens opprinnelse: Jessaja 14 og Esekiel 28 og 32. Her leser vi om han som «var så stor og stolt» og stort ned til dødsriket» og som ville «gjøre seg lik Den Høyeste».

Elgvin tolker disse tekstene annerledes:

DEN ONDES NAVN

Satan er nevnt 12 ganger i GT og 33 ganger i NT
Djvelen nevnes 32 ganger i NT
Beedsabul nevnes sju ganger i NT
Beliar én gang i NT
Andre benevelser på Djvelen i NT: fristeren, loagnens far, den gamle slangen, den store dragen, herskeren over de onde ånder.
Folkelige navn på den onde: Gamle-Erik, fanden, styggen, vondenmannen, himnmannen, Tykke.

Djvelen opptrer med mange navn i eventyr, myter og i skjønnlitteraturen. Skuespillet Faust er Goethes mest berømte verk fullført i 1832, om å inngå en pakt med djvelen og hans sendebud, her kalt Mefistofeles.
Satan er en hovedkarakter i romanen *Mästaren og Margarita* av Mikhail Bulgakov, som den russiske forfatteren skrev på til sin død i 1940. Boken ble opplyttet som kritikk av Stalins regime i Sovjetunionen der den først kom ut i 1973.

- Dette er spottesanger som håner datidens mektigste herskere, enten kongen av Babiljon eller farao i Egypt. I begge dynastiene ble kongen sett på som mer eller mindre guddommelig.

Den onde stjelen. Torleif Elgvin hopper av trikken og kommer seg på t-banen til Majorstua. Og med det er vi over til det som blir åpenbart etter gammeltestamentlig tid.

- I GT-tekster finner vi neppe djvelen som én spesifikk overherre for ondskapen, sier han litt andpustent, trafikkstøy i bakgrunnen.

Men det gjør vi i jødiske skrifter i det 2. og 1. årh. f. Kr.

Han ramser opp: - Mørkets fyrste, Ondskapens konge, Belial, Masteama. Mot ham og hans hær står Guds engel ledet av en Lysets fyrste, Mikael eller Melksedek. NT følger langt på vei en slik jødisk tradisjon, og refererer flere ganger til Enoksbøkene, sier Elgvin.

Det er i evangeliene «satan» med stor «s» kommer på banen. Jesus sier blant annet at han så «Satan falle ned fra himmelen som et lyn».

- Etter oppstandelsen ser NT-

forfatterne Kristus som Guds nestkommanderende i kampen mot ondskapen. Også Guds fiender har en tydelig leder, som er relatert til makter og myndigheter både i himmelen og på jorden. Samtidig er Kristus og Guds engler sterkere enn motkreftene.

Sett det selv. I NT finner vi også flere beretninger om mennesker som er besatt eller påvirket av onde ånder.

- Ordet «demonisert» i evangeliene kan tolkes både som besettelse, der et menneske misser styringen over livet sitt, eller som plaging eller ond påvirkning. Misjonskirken kan bekræfte at det finnes en negativ åndelig virkelighet som kan sette tydelige spor inn i sjelslivet. Samtidig kan det være vanskelig å skjelve mellom psykisk sykdom og demonisk påvirkning.

- *Har du selv vært på dette?*
- Ja, i sjelsørgertisk sammenheng har jeg møtt demoniske krefter som ønsker å plage og bryte et menneske ned. Vi er kalt til sjelsorg og forbønn for frihet og forløsning i slike situasjoner. Og så er Torleif Elgvin inne i gangene på Menighetsakademiet. Nå begynner forelesningen.

Teolog Olav Elgvin: Det gamle testamente har ikke én tydelig lære om djvelen i Det gamle testamente.

